

Vývojovka

Kojenecké období
(do jednoho roku života)

Intuitivní rodičovství

Intuitivní rodičovství (autor pojmu Hanuš Papoušek) - chování, kdy rodiče i pečovatelé při komunikaci s vlastním nebo cizím dítětem raného věku (novorozenec, kojeneček) modifikují své chování, aniž by si toho byli vědomi nebo tím sledovali nějaký záměr. Tento vzorec chování má plnit adaptační funkci a má zřejmě vrozené psychobiologické predispozice.

Týká se žen, mužů i dětí.

IR má důležitou roli v průběhu kojenečova vývoje.

Dyáda rodič-dítě umožňuje vznik řady adaptavních funkcí ve vztahu k věkově specifickým požadavkům vývoje - preverbální komunikace slouží k osvojení krmení, regulace behaviorálních stavů, organizace bdění a spánku, řízení citových projevů a pozornosti. Později důležitá při osvojování řeči.

Doporučená literatura:

J. Dittrichová, M. Papoušek: **Chování dítěte raného věku a rodičovská péče**

L. Šulová: **Raný psychický vývoj dítěte**

Zákonitosti vývoje

Formuloval je Arnold Gesell, pozorovány a prvotně chápány jako zákonitosti motorického vývoje, zobecnění na celý vývoj.

Princip vývojového směru - zákonitý posun v prostoru během času, postupné ovládnutí jednotlivých částí těla dítětem.

- Kefalokaudální postup - ovládnutí těla postupuje stejným směrem jako somatický růst od hlavy k patě
- Proximodistální postup - posun od centra těla k periférii, nejprve ramenní a kyčelní kloub, postupně zápěstí, prsty
- Ulnoradiální postup - posun od malíčkové strany dlaně k palcové při aktivním úchopu

Asymetrický tonicko šíjový reflex - tendence k postupné specializovanosti pravé a levé strany těla, symetrické rozložení končetin u nedonošených dětí, u zralých novorozenců - hlava otočena na jednu stranu, dolní a horní končetiny v extenzi na té straně, k níž je obrácen obličej, opačné končetiny ve flexi

Zákonitosti vývoje

Princip střídavého proplétání antagonistických neuromotorických funkcí - odpovídá obecnému procesu vývoje podél spirály směrem ke konečné zralosti. Období kdy končetiny jsou napjaté prodloužené se střídají s obdobími pokrčených a uvolněných končetin.

Princip individualizace - každé dítě se rodí jako jedinečné individuum a tato se projevuje i v průběhu vývoje, svérázný způsob růstu, i když zákonité vývojové sekvence jsou zachovány u všech přibližně stejně.

Princip autoregulace - k postupům na vyšší úroveň nedochází hladce a vyrovnaně, u dětí jsou výkyvy a fluktuace, jež si řídí samo, dítě bez předem stanoveného režimu si určuje intervaly mezi jídlem a spánkem, mnoho výkyvů, ale celkový směr je jednoznačný.

Schopnosti kojence v určitých obdobích

3 měsíce

Leží na zádech již v symetrické poloze, ruce otevřené, sleduje předměty ve svém zorném úhlu, v poloze na bříšku se opírá o předloktí a zvedá hlavu, zkoumá objekty ve své blízkosti.

Uchopování předmětů je lepší zrakem než rukama, neobratné pokusy - ruce se vlní směrem k předmětu, někdy o něj zavadí, strčí do něj. Předměty sleduje pohybem hlavy i očí, předměty v pohybu ho zaujmou více než statické. Do pěstičky svírá prst dospělého, stisk zesiluje, pokud se prst chce vymanit.

Křik je méně častý a více diferencovaný, „broukání“ - začíná vydávat první hlásky (eu), začíná se nahlas smát.

Schopnosti kojence v určitých obdobích

6 měsíců

Přidrží se podaných prstů a přitahuje se do sedu. S oporou sedí vzpřímeně, bez opory nejistě a jen chvíli, obvykle žabí sed, při reakcích na podněty padá.

Uchopuje větší předměty, sahá celou dlaní, hrabe po předmětech, drobnější není schopno uchopit. (Sahání po předmětech se objevuje u novorozenců, po pár dnech však vymizí a znovu se postupně vyvíjí.) Do šesti měsíců uchopené hračky jen krátce zkoumá, poté s nimi začíná manipulovat daleko aktivněji (bouchá hračkou, třepe s ní, překládá ji z ruky do ruky...)

Vývoj řeči - „žvatlání“ = vyslovování slabik, nejprve jednotlivých (ba) poté reduplikovaných (bababa). Hlasem vyjadřuje své pocity, i nespokojenost dává najevo i jinak než pláčem. Otáčí se za zvukem. Koordinace sluchu a hmatu.

Schopnosti kojence v určitých obdobích

9 měsíců

Sedí pevně a vzpřímeně bez opory, libovolně dlouho, nespadne, když se otáčí či naklání, zvládá se samo posadit. Aktivní lokomoce - leze po čtyřech, s oporou (za ruce či špruše postýlky) se vytáhne do stoje.

Úchop se změnil od dlaňového ke klešťovému, tak je dítě schopno uchopovat i drobné věci. Složitější je aktivní pouštění věcí, nastupuje nyní vhazování věcí z kočárku, na zem, atd, směrové pouštění věcí nastane později.

Samo si drží lahvičku při pití, pije z hrnku, kouše rohlík či sušenku, kterou si samo drží.

Objeveny vztahy mezi předměty - předmět vyjme z nádobky, kostkami tluče do sebe,...

Vývoj řeči - rozumí jednoduchým výzvám, objevuje se první slova, zpravidla jednoslabičné, ale je spojeno s určitým významem!, individuální variabilita ve vývoji řeči velmi vysoká!

Schopnosti kojence v určitých obdobích

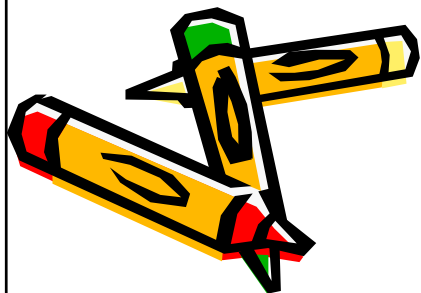

12 měsíců

Vydrží stát bez přidržování, chodí jen když se něčeho drží, krůčky nejisté.

Hra je stále převážně explorací, ale je vyspělejší a diferencovanější - nedělá se všemi hračkami to stejné, ale rozlišuje podle jejich funkce, gumovou hračku mačká, hřebínek přikládá k vlasům, kostky se pokouší dát na sebe...

Vývoj řeči - rozumí většímu počtu slov a slovních výzev, vlastní mluvení jen několik (průměrně 6) jednoduchých zkomolených slůvek.

Kognitivní vývoj - Jean Piaget

Hledá odpovědi na otázky - Jak dítě chápe svět? Jak řeší problémy? Jak se učí? Jakou má představivost? Jak plánuje předem své akce? Jak se v prvním roce vyvíjí základy myšlení? ...

Jean Piaget (1896-1980), švýcarský dětský psycholog - zdrojem inteligence je skutečná činnost dítěte, která zprostředkuje jeho styk s okolím:

ASIMILACE - organismus působí na okolní předměty tak, že si je přeměňuje podle své povahy

AKOMODACE - prostředí působí na organismus, který se pod jeho tlakem mění

V prvním roce života dítěte je tzv. senzomotorická inteligence, myšlenkové operace jsou vázány na skutečně prováděnou činnost, na přímé vnímání a na motorické akty.

Novorozenec - transpoziční asimilace, rozpoznávací asimilace, ~~akty~~ (dítě které není kojeno, neumí brát do ruky prs).

Stadia senzomotorické inteligence

Od 1 do 4 měsíců:

dítě začíná koordinovat vrozené reflexy a procvičené odpovědi - to, co má v ruce a čím pohybuje, na to se dívá; co drží v ruce, strká do úst a saje. Přírůstky zkušenosti.

Mezi 4 a 8 měsíci:

dítě začíná předvídat následky své činnosti, začíná záměrně opakovat akty, které dříve vyvolaly zajímavé dění. Na počátku je výsledky své činnosti překvapeno a několikrát opakuje celou proceduru. **KRUHOVÁ REAKCE** jako aktivní reprodukce výsledku, který byl poprvé získán náhodou.

Mezi 8 a 12 měsíci:

dítě začíná rozlišovat mezi prostředkem a cílem, začíná užívat způsobů chování ustálených v předchozím období. Začíná chápat **trvalost** předmětu v čase. Předmět schovaný za příkrývkou aktivně hledá odstraněním příkrývky.

